

Beoordeling en behandeling van slikproblemen

H.C.A. Boogaardt

In het eerste gedeelte van dit proefschrift ligt de nadruk op de normale fysiologie van het slikken en onderzoek naar slikproblemen. Scintigrafie werd gebruikt om de hoeveelheden residu te meten in de farynx van elf gezonde vrijwilligers, die elk drie verschillende substanties moesten doorslikken. Er werd geen relatie gevonden tussen de toename in viscositeit en de hoeveelheid residu in de keel.

In een onderzoek naar de SWAL-QoL (een 44 vragen tellende Amerikaanse vragenlijst over de kwaliteit van het leven van patiënten met slikproblemen) werd deze lijst naar het Nederlands vertaald en gevalideerd bij een groep van 152 patiënten. Negen subschalen van de oorspronkelijke lijst bleken bruikbaar voor de Nederlandse omgeving. Twee van de oorspronkelijke subschalen werden verwijderd omdat zij niet voldeden aan klinimetrische eisen.

Voorts werden 25 patiënten met ernstige multiple sclerose onderzocht op mogelijke slikproblemen. Elke patiënt werd eerst logopedisch onderzocht, gevolgd door een transnasale endoscopie. In dit onderzoek bleken negen van de 25 patiënten te aspireren. Er werden geen significante correlaties gevonden tussen uitkomsten van het logopedisch onderzoek en de flexibele endoscopie. Ook werd geen correlatie vastgesteld tussen de slikproblemen, de tijd sinds het ontstaan van de ziekte, ernst van de ziekte en de scores op twee verschillende neurologische beoordelingsschalen. Logopedisch slikonderzoek is onvoldoende sensitief bij deze patiëntengroep. Geadviseerd wordt om patiënten met ernstige multiple sclerose regelmatig met beeldvormende middelen te onderzoeken op slikproblemen.

In het tweede gedeelte van dit proefschrift staat de instrumentele behandeling van slikstoornissen met oppervlakte-EMG als biofeedback (sEMG) of met neuromusculaire elektrostimulatie centraal. Zo worden de gegevens van elf CVA-patiënten met chronische slikproblemen (gemiddeld 31 maanden na het CVA), die met sEMG werden behandeld, ge-

presenteerd. Alle patiënten werden eerder behandeld door andere logopedisten in verschillende instellingen, zonder dat dit succes had. Bij zes van de initiële acht patiënten met een PEG-sonde kon deze na de behandeling met sEMG worden verwijderd. Aanvullend wordt een systematisch literatuuronderzoek naar de uitkomsten van sEMG als biofeedback gepresenteerd. Eenenveertig artikelen werden gevonden, waarvan er slechts zes voldeden aan gestelde inclusiecriteria. In totaal worden 55 CVA-patiënten met chronische dysfagie beschreven. Zeven- en veertig patiënten werden voor aanvang van de behandeling via een (PEG-)sonde gevoed. Gemiddelde tijd na CVA bedroeg 26 maanden. Drieëndertig van deze patiënten konden na behandeling oraal worden gevoed. De bestaande literatuur over de effectiviteit van sEMG-biofeedback laat na een meta-analyse een potentieel gunstig effect zien van deze behandeling.

Neuromusculaire elektrostimulatie (NMES) is een methode om spieren te stimuleren met korte elektrische pulsen. In het proefschrift worden tot slot 25 patiënten met multiple sclerose en slikproblemen drie weken lang behandeld met NMES. Zeventien patiënten werden voor en na behandeling beoordeeld met flexibele endoscopie. Na behandeling werd een significante vermindering van faryngeale speekselstase gezien bij zes patiënten en een significante vermindering van aspiratie bij negen patiënten. Het onderzoek liet zien dat de behandeling van slikproblemen met NMES bij deze groep patiënten met multiple sclerose succesvol was in het reduceren van speekselstase in de farynx en in het reduceren van aspiratie.

Samenvatting van het proefschrift 'Current aspects of assessment and treatment of dysphagia',

H.C.A. Boogaardt

Verdedigd op 1 december 2009 te Amsterdam

Promotor: Prof. dr. W.J. Fokkens

H.C.A. Boogaardt,
logopedist
Afdeling Keel-,
Neus en Oorheelkunde
Academisch Medisch
Centrum
Meibergdreef 9
1105 AZ Amsterdam